

*М. М. Бабич,
к. е. н., доцент, докторант факультету менеджменту,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв*

МОНІТОРИНГ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

*M. Babych,
PhD, Assistant Professor, The doctoral student of department of business of economy Mykolayiv National Agrarian
University, Mykolayiv, Mykolaiv*

MONITORING AND INFORMATION PROVIDING OF THE FOOD SECURITY FORMATION PROCESSES

У статті досліджено поточний стан справ у сфері моніторингу та інформаційного забезпечення процесів формування продовольчої безпеки та харчування на початковому етапі здійснення Порядку денного в галузі сталого розвитку на період до 2030 року в Україні та світі. У роботі висвітлено ключові проблеми, пов'язані з виміром у рамках моніторингу просування на шляху до другої мети в галузі сталого розвитку мети (ЦСР 2), що полягає в ліквідації голоду, забезпечення продовольчої безпеки, поліпшення харчування та сприяння сталому розвитку сільського господарства. Встановлено ключові взаємозв'язки як між безпосередніми елементами ЦСР 2, так і між ЦСР 2 та іншими ЦСР, а також описані основні проблеми моніторингу досягнення більш досконалих показників продовольчої безпеки та харчування. Встановлено проблеми моніторингу та інформаційного забезпечення процесів формування продовольчої безпеки на національному та глобальному рівнях з метою їх уніфікації в подальшому.

In the article the current situation in the area of monitoring and information support of the formation of food security and nutrition at an early stage implementation of the agenda for sustainable development for the period to 2030 in Ukraine and abroad. The paper highlights the key issues related to measurement under monitoring progress towards the second objective of sustainable development goals (SDG 2), which is to eliminate hunger, food security, nutrition and sustainable agricultural development. Established key relationships both between direct SDG elements 2 and 2 between SDG and other SDG and described the main problems of monitoring the achievement of improved indicators of food security and nutrition. Established problem monitoring and information support of the formation of food security at the national and global levels for the purpose of unification in the future.

Ключові слова: продовольча безпека, моніторинг, інформаційне забезпечення, сталий розвиток, індикатори, продовольча система, методика.

Key words: food security, monitoring, information security, sustainable development indicators, food system, method.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У вересні 2015 року 193 держави-члени Організації Об'єднаних Націй прийняли Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 року. Він включає 17 Цілей в галузі сталого розвитку (ЦСР) і 169 задач, які будуть визначати дії урядів, міжнародних установ, організацій громадянського суспільства та інших організацій протягом наступних 15 років. Широта і багатоконентність 17 ЦСР і 169 задач ставлять важливе питання про розробку функціонуючої рамкової системи моніторингу. Статистична комісія ООН уповноважена Генеральною Асамблеєю ООН відібрати показники для моніторингу реалізації Порядку — 2030 зіткнулася з дилемою: як обмежити число показників ЦСР і при цьому не допустити спотворення або зміни змісту самого Порядку денного.

Міжнародні установи відіграють важливу роль у глобальній звітності, оскільки вони не тільки відповідають за збір даних з національних джерел і їх зіставне узагальнення на субрегіональному, регіональному і глобальному рівнях, але також готують щорічні доповіді про глобальний хід виконання завдань ЦСР, відповідно до наявного у них мандату, з метою вдосконалення методології деяких показників ЦСР і зміцнення можливостей країн з підготовки статистичної інформації по ЦСР.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні і практичні аспекти проблеми продовольчої безпеки та її моніторингу розглядаються у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, серед них: В. Власов, А. Глубіш, В. Битов, В. Немченко, Р. Мудрак та інші.

Таблиця 1. Індикатори продовольчої безпеки та їх інформаційне забезпечення

Індикатор	Джерело інформації	Забезпеченість інформацією
<i>Наявність продовольства</i>		
Середня дієтична достатність енергопостачання	ФАО	1990-2016
Середня вартість виробництва продуктів харчування	ФАО	1990-2013
Частка дієтичного енергопостачання від хлібних злаків, коренеплодів та бульбоплодів	ФАО	1990-2011
Середня забезпеченість білками	ФАО	1990-2011
Середня забезпеченість білками тваринного походження	ФАО	1990-2011
<i>Доступ до продовольства</i>		
Питома вага доріг з твердим покриттям у загальній кількості доріг	Світовий банк	1990-2011
Щільність доріг	Міжнародна дорожня федерація, Всесвітня статистика доріг і електроніки	1990-2011
Щільність залізничних шляхів	Світовий банк	1990-2012
Валовий внутрішній продукт на душу населення	Світовий банк	1990-2013
Внутрішні індекси ціна на продукти харчування	ФАО, Міжнародна організація праці, Світовий банк	1990-2014
Поширення недоїдання	ФАО	1990-2016
Частка витрат на продукти споживання найбідніших домогосподарств	ФАО	часткова
Глибина дефіциту продовольства	ФАО	1990-2016
Поширення недостатності харчування	ФАО	1990-2016
<i>Стабільність продовольчої системи</i>		
Коефіцієнт залежності від імпорту хлібних злаків	ФАО	1990-2011
Питома вага ріллі із іригаційним обладнанням	ФАО	1990-2012
Вартість імпорту продовольства понад загальну кількість експорту товару	ФАО	1990-2011
Політична стабільність та відсутність насильства / тероризму	Світовий банк, всесвітній індекс благодійності	1990-2013
Мінливість індексу рівня внутрішніх цін на продовольство	ФАО, Міжнародна організація праці, Світовий банк	1990-2014
Мінливість показника виробництва продовольства на душу населення	ФАО	1990-2013
Мінливість показника постачання продовольчих запасів на душу населення	ФАО	1990-2011
<i>Використання продовольства та продовольчої системи</i>		
Доступ до поліпшених водних джерел	ВООЗ, ЮНІСЕФ	1990-2012
Доступ до покращених засобів санітарії	ВООЗ, ЮНІСЕФ	1990-2012
Частка дітей віком до 5 років, що страждають від виснаження	ВООЗ, ЮНІСЕФ	1990-2014
Частка дітей віком до 5 років, що відстають у рості	ВООЗ, ЮНІСЕФ	1990-2014
Частка дітей, віком до 5 років зі зниженою масою тіла	ВООЗ, ЮНІСЕФ	1990-2014
Частка дорослих зі зниженою масою тіла	ВООЗ	часткова
Поширеність анемії серед вагітних жінок	ВООЗ, Світовий банк	1990-2011
Поширеність анемії серед дітей віком до 5 років	ВООЗ, Світовий банк	1990-2011
Поширення дефіциту вітаміну А у населення	ВООЗ	часткова
Поширення дітей шкільного віку (6-12 років) з недостатнім споживанням йоду	ВООЗ	часткова

Джерело: сформовано за даними ФАО [1].

В Україні сформована система індикаторів та коефіцієнтів для дослідження стану рівня продовольчої безпеки, проте процес розробки та формування системи моніторингу продовольчої безпеки у глобальному вимірі є не завершеним і потребує подальшого доопрацювання.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є дослідження підходів до формування системи моніторингу та інформаційного забезпечення продовольчої безпеки на національному та глобальному рівнях з метою їх уніфікації в подальшому.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У 1996 році Всесвітній продовольчий саміт (ВПС) поставив перед собою мету "викорінення голоду у всіх країнах, зі скороченням числа людей, що недоїдають до половини їх нинішнього рівня не пізніше 2015 року". У 2000 році в Декларації тисячоліття (ДТ) важливість подолання голоду і скорочення бідності були визнані через встановлення Цілей Розвитку Тисячоліття (ЦРТ)

"скоротити вдвічі за період з 1990 по 2015 рік, частку людей, які страждають від голоду" (ЦРТ 1.3).

ФАО отримала мандат моніторингу прогресу в досягненні цілей, поставлених ВПС і ЦРТ. Статистичний відділ ФАО систематично працює над визначенням критеріїв та удосконаленням методології, необхідних для оцінки поширення недоїдання.

У рамках проведення Круглого столу з вимірювання голоду, організованого в штаб-квартирі ФАО в вересні 2011 року, за рекомендацією експертів було розроблено "початковий" набір індикаторів, за допомогою яких пропонувався проводити дослідження різних аспектів продовольчої безпеки.

Вибір показників був обумовлений вагомістю експертної оцінки і наявності даних у базі, щоб мати можливість проводити порівняння по регіонах і в динаміці. Відомості про методологію оцінки та безпосередньо значення індикаторів розміщено на офіційному сайті ФАО [1], які організація об'єднала в єдину базу даних з метою забезпечення відкритого доступу до інформації та створення об'ємної інформаційної системи продовольчої безпеки.

Функціональне навантаження підцілей ЦСР 2

- 2.1. Результат у сфері розвитку
- 2.2. Результат у сфері розвитку
- 2.3. Результат у сфері розвитку
- 2.4. Результат у сфері розвитку
- 2.5. Результат у сфері розвитку
- 2.5a Засоби для здійснення
- 2.5c Засоби для здійснення
- 2.5b Засоби для здійснення

Складова продовольчої безпеки, яку відображає підціль

- 2.1. Постійний доступ до продовольства
- 2.2. Використання продовольства
- 2.3. Наявність та постійний доступ до продовольства
- 2.4. Стабільність продовольчої системи
- 2.5. Стабільність ресурсів
- 2.5a Стабільність ресурсів
- 2.5b Наявність продовольства та стабільність продовольчої системи
- 2.5c Стабільність ресурсів

Індикатори для моніторингу

- 2.1. РН – масштаб поширення недоїдання; ШВПБ – шкала сприйняття відсутності продовольчої безпеки;
- 2.2. МПВР – масштаб поширення відставання у рості дітей віком до 5 років; МПВ – масштаб поширення виснаження у дітей віком до 5 років; МПНВ – масштаб поширення надмірної ваги у дітей віком до 5 років
- 2.3, 2.4, 2.5 - у стані розробки

Рис. 1. Моніторинг продовольчої безпеки та харчування (ЦСР 2) в рамках нового глобального Порядку денного "Цілі Сталого Розвитку – 2016–2030"

Джерело: сформовано автором за даними ФАО [3].

У 2011–2012 роках ФАО удосконалила методологію оцінки поширення недоїдання у напрямку визначення найбільш підходящої моделі для опису звичного дієтичного споживання енергії населенням і поліпшення оцінки його параметрів. Зокрема було введено відхилення від нормального розподілу.

Подальші уточнення методології були введені в 2014. Був представлений новий метод для оцінки мінливості споживання енергії для країн, де дані обстежень відсутні, на підставі дослідження співвідношення між коефіцієнтом варіації, ВВП на душу населення, коефіцієнта Джині і цін на продукти харчування.

Індикатори класифікуються за чотирма складовими вимірами продовольчої безпеки — наявності, доступу, використання і стабільності (табл. 1).

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН для прийняття Порядку денного в галузі розвитку на період після 2015 року. Саміт розглядається світовою спільнотою як подія історичного значення. Проблема Саміту охоплювала всі аспекти соціально-економічного розвитку, конкурентоспроможності країн, екологічної та енергетичної безпеки, глобального партнерства для розвитку, а обсяг ґрунтовної підготовчої роботи не мав прецедентів в історії [2].

Так само як і Декларація тисячоліття, Порядок-2030 дає глобальне бачення всього спектра завдань в області розвитку. 17 цілей сталого розвитку (ЦСР) спрямовані на ліквідацію бідності і голоду і одночасно на відновлення і раціональне використання природних ресурсів. Вони об'єднують всі три виміри сталого розвитку — економічне, соціальне і екологічне — з тісно взаємопов'язаними завданнями. ЦСР є неподільними — одні поставлені завдання нерозривно пов'язані з іншими, вони комплексні і передбачають широку участь підходах. ЦСР універсальні, а Порядок — 2030 відноситься в рівній мірі як до розвинених, так і країн, що розвиваються [3].

ЦСР 2 Порядку денного — "Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчуван-

ня і сприяння сталому розвитку сільського господарства". Така ціль включає п'ять підцілей.

Після Саміту перед країнами членами-ООН постали нові завдання адаптації визначених на глобальному рівні цілей та їх моніторингу. В Україні також розпочалась робота зі встановлення цілей сталого розвитку на 2016–2030 роки, відповідних завдань та показників для моніторингу досягнення цілей [2].

Досягнуто міжнародне порозуміння по ряду ключових показників з метою моніторингу виконання ЦСР 2. Разом з тим, залишаються суттєві прогалини в даних і труднощі методологічного плану, які необхідно подолати для ефективної і своєчасної оцінки продовольчої безпеки і харчування, що дозволяє порівнювати інформацію по різних країнах.

Можливо, ще більш серйозною проблемою є пошук ефективних способів моніторингу реалізації нового порядку денного в її сукупності. ЦСР 2 і пов'язані з нею завдання відображають багатогранність понять голоду та недоїдання і те, що досягнення цієї мети вимагає уваги до всіх чотирьох вимірів продовольчої безпеки і харчування, згідно з визначенням, яке дали Комітет з всесвітньої продовольчої безпеки (КВПБ) і Всесвітній продовольчий саміт (ВПС) 1996 року.

Те, що є справедливим для цільових показників ЦСР 2, також може бути застосовано і до її взаємозв'язку з іншими ЦСР [3].

Наразі ФАО для здійснення моніторингу продовольчої безпеки та харчування в рамках нового глобального порядку денного "Цілі Сталого Розвитку — 2016–2030" застосовує ряд підходів та індикаторів (рис. 1, табл. 2–3).

Якщо для підцілей 2.1 та 2.2 індикатори моніторингу визначені, відносно інших підцілей — вони знаходяться у стані розробки. Наразі ФАО розробив Глобальну стратегію поліпшення сільськогосподарської та сільської статистики, в рамках якої передбачається реалізувати, в тому числі, завдання по визначенню показників та індикаторів для здійснення моніторингу продовольчої безпеки (ЦСР 2), а також — глобального потепління, біопалива та навколишнього середовища.

Ініціатива з розробки Глобальної стратегії поліпшення сільськогосподарської та сільської статистики стала відповіддю на зниження кількості і якості сільськогосподарської статистики. Мета глобальної стратегії полягає в тому, щоб забезпечити доступ національних і міжнародних статистичних систем до отримання базових даних для проведення моніторингу ЦСР.

Проблеми при проведенні комплексного аналізу показників продовольчої безпеки та харчування ЦСР 2 полягають не лише у відсутності повної системи необхідних індикаторів. Незважаючи на очевидний взаємозв'язок, оцінка масштабів поширення недоїдання і масштабів відсутності продовольчої безпеки відображають різні концепції, тому ці два показники не можна розглядати як взаємозамінні або як такі, що чітко корелюють між країнами. Вони дають різну, але взаємодоповнюючу інформацію.

При визначенні зв'язків між продовольчою безпекою та харчуванням також важливо пам'ятати, що поліпшення доступу до продовольства саме по собі не гарантує поліпшення дитячого харчування, так як інфекції, викликані відсутністю доступу до чистої води, основних

Таблиця 2. Сутність, завдання та методичні підходи до оцінки індикаторів проведення моніторингу продовольчої безпеки та харчування (ЦСР 2.1) в рамках нового глобального Порядку денного "Цілі Сталого Розвитку – 2016–2030"

Індикатор	Сутність	Завдання	Методичні підходи до оцінки
РН – масштаб поширення недоїдання	Оцінка частки окремих осіб у всьому населенні (в %), які споживають недостатню кількість харчових продуктів	Показник використовується в ФАО з 1996 року для моніторингу досягнення мети, поставленої Світовим продовольчим самітом, і пізніше ЦРТ Іс на національному, регіональному і глобальному рівнях. Наразі використовується для моніторингу виконання завдання ЦСР 2.1	Показник розраховується відносно групи населення на основі імовірного розподілу енергетичної цінності звичайного денного раціону харчування "середньої людини". Параметри розподілу оцінюються за допомогою наявної інформації про національну пропозицію продовольства, про розподіл споживання харчових продуктів домашніми господарствами або окремими особами, а також про характерні особливості населення, що визначають потреби в харчовій енергії. Сумарна ймовірність звичайного рівня споживання для цього середнього індивідуума, що знаходиться нижче нижньої межі діапазону нормальних потреб, приймається за оцінку РН
ШВПБ – шкала сприйняття відсутності продовольчої безпеки	Оцінка здатності людей отримувати харчові продукти	Моніторинг виконання завдання ЦСР 2.1	Методика ШВПБ дає достовірну і своєчасну інформацію щодо здатності людей отримувати харчові продукти на основі восьми простих питань, що стосуються типів поведінки і досвіду, типових для ситуацій, в яких обмежена можливість отримання продовольства. Комбінований набір відповідей на вісім пунктів ШВПБ, проаналізованих через призму строгих методів теорії латентних рис, дозволяє визначити для кожного респондента ймовірність приналежності до будь-якого можливого класу відсутності продовольчої безпеки на підставі шкали ступеня тяжкості

Джерело: сформовано автором за даними ФАО [3].

Таблиця 3. Сутність та методичні підходи до оцінки індикаторів проведення моніторингу продовольчої безпеки та харчування (ЦСР 2.1) в рамках нового глобального Порядку денного "Цілі Сталого Розвитку – 2016–2030"

Індикатор	Сутність	Наслідки	Методика обчислення
МПВР – масштаб поширення відставання у рості у дітей віком до 5 років	Відставання у рості, яке визначається як низький для свого віку зріст (відхилення в рості більш ніж на два пункти перевищує стандартне відхилення від медіанної величини згідно з Нормами росту дітей, встановленими ВООЗ)	Відображає сукупні наслідки недоїдання і хвороб протягом найважливішого періоду в 1000 днів з моменту зачаття і до другого року життя дитини	Співвідношення числа дітей у віці до п'яти років, які відповідають критеріям відставання у рості, до загального числа дітей у віці до п'яти років.
МПВ – масштаб поширення виснаження у дітей віком до 5 років	Відставання в наборі маси тіла, яке визначається як низьке для свого росту (відхилення в масі тіла по відношенню до росту, яке більш ніж на два стандартних пункти менше від стандартного відхилення від медіанної величини згідно з Стандартами росту дітей ВООЗ)	Виснаження є серйозною передумовою смертності серед дітей у віці до п'яти років і зазвичай виникає внаслідок гострої тривалої нестачі продовольства і / або хвороб	Співвідношення числа дітей у віці до п'яти років, які відповідають критеріям виснаження, до загального числа дітей у віці до п'яти років
МПНВ – масштаб поширення надмірної ваги у дітей віком до 5 років	Перевищення маси тіла, яке визначається як надмірне для свого росту (відхилення в масі тіла по відношенню до росту, яке більш ніж на два стандартних пункти перевищує стандартне відхилення від медіанної величини згідно з Стандартами росту дітей ВООЗ)	Надмірна вага в дитячому віці пов'язана з широким спектром серйозних ускладнень і збільшенням ризику передчасного виникнення захворювань, включаючи діабет і серцево-судинні захворювання	Співвідношення числа дітей у віці до п'яти років, які відповідають критеріям надмірної ваги, до загального числа дітей у віці до п'яти років

Джерело: сформовано автором за даними ФАО [3].

послуг в області санітарії та охорони здоров'я, можуть привести до порушень у системі травлення, що в результаті призводять до зростання масштабів поширення виснаження і відставання в рості. Крім того, неповноцінні харчові раціони можуть вести до зростання надмірної ваги і, пов'язаних з харчуванням, неінфекційних захворювань, які все в більшій мірі поширюються серед бідних верств населення. Було встановлено, що ожиріння пов'язане з відсутністю продовольчої безпеки в ряді груп дорослого населення і асоціюється з бідністю. Співіснування недоїдання і надлишкового харчування відчутно позначилося на країнах, які проводять стрімкі перетворення, і лягло на них подвійним тягарем неповноцінного харчування [4]. До таких країн, зокрема, відноситься і Україна.

Якщо дитина стикається з відсутністю продовольчої безпеки, то, швидше за все, вона буде відставати в рості, а також страждати від порушень системи травлення, які передують часто незворотним наслідкам відставання у рості [5; 6]. Що стосується взаємозв'язку між особистим досвідом відсутності продовольчої безпеки і надмірною вагою серед дітей, то наявні докази недостатньо переконливі, хоча діапазон інших шкідливих наслідків відсутності продовольчої безпеки для дітей, включаючи менш здорові раціони харчування і негативні психосоціальні наслідки, досить добре вивчений [7].

У міру прийняття державами Порядку денного в галузі сталого розвитку на період до 2030 року і нарощування зусиль з моніторингу очікується, що дані про продовольчу безпеку і харчуванні дітей на національному та регіональному рівнях стануть більш легкими у сприйнятті та широко доступними. Це полегшить процес заповнення множинних прогалів у знаннях про взаємозв'язки між доступом до продовольства і рівнем харчування, а також іншими факторами відсутності продовольчої безпеки.

В Україні моніторинг та інформаційне забезпечення процесів формування продовольчої безпеки відповідно до проекту ЗУ "Про продовольчу безпеку України" [8] мають здійснювати уповноважені Кабінетом Міністрів України органи виконавчої влади, а саме: забезпечують регулярне дослідження складу харчових продуктів, що надходять на споживчий ринок України, та створення відповідного інформаційного банку даних; розробку рекомендованих харчових раціонів для основних соціальних і демографічних груп населення з урахуванням регіональних традицій і звичок, екологічної ситуації; здійснюють розрахунки прогностичних та фактичних потреб держави в основних видах харчових продуктів.

Відповідно до проекту закону процес формування продовольчої безпеки повинен супроводжуватися орга-

нізованим моніторингом за характером змін, їх кількісною і якісною оцінкою з метою підготовки відповідних рекомендацій та управлінських рішень. Система моніторингу має базуватися на поєднанні економічних та соціальних індикаторів з показниками, які відображають результативність діяльності органів державної влади з вирішення проблеми продовольчої безпеки. За результатами моніторингу уповноважені органи виконавчої влади мають приймати рішення щодо змін продовольчого кошика для основних соціальних і демографічних груп населення, а уповноважені органи виконавчої влади мають приймати рішення щодо змін і затверджувати набори харчових продуктів для основних соціальних і демографічних груп населення. Результати моніторингу мають щорічно оприлюднюватися на офіційних сайтах Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади з питань аграрної політики та продовольства, економічного розвитку і торгівлі та у засобах масової інформації [8].

Постановою Кабінету Міністрів України "Деякі питання продовольчої безпеки" [9] визначено перелік завдань органам виконавчої влади щодо здійснення моніторингу:

1) Міністерству охорони здоров'я визначити кожні п'ять років рекомендовані раціональні норми споживання основних продуктів у середньому на одну особу;

2) Міністерству аграрної політики та продовольства, Міністерству соціальної політики і Державній службі статистики забезпечити в межах своїх повноважень подання Міністерству економічного розвитку і торгівлі щороку до 31 липня інформації, необхідної для розрахунку основних індикаторів продовольчої безпеки;

3) Міністерству економічного розвитку і торгівлі готувати та оприлюднювати щороку до 1 вересня наступного періоду звіт про стан продовольчої безпеки України.

На офіційному сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України відсутній звіт про стан продовольчої безпеки України за будь-який період. Відносно продовольчої безпеки оприлюднено лише баланси попиту і пропозиції м'яса і м'ясопродуктів, цукру, молока та молокопродуктів, олій рослинних уточнений станом на 01.04.2015 року, розрахунковий баланс попиту і пропозиції зерна на 2014/2015 маркетинговий рік по всіх категоріях господарств.

Фактично моніторинг індикаторів продовольчої безпеки здійснюють, переважно, науковці. Інформаційне забезпечення процесу в системному вигляді не надає жоден з центральних органів виконавчої влади України. Більшу частину індикаторів продовольчої безпеки, відповідно до Методики визначення основних індикаторів продовольчої безпеки, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України "Деякі питання продовольчої безпеки" [9], можна знайти на сайті Державної служби статистики України, однак вони знаходяться в різних інформаційних джерелах, не структуровані і не мають необхідної інтерпретації для широкої громадськості.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Вступаючи в епоху ЦСР, ми як і раніше маємо суттєві прогалини в даних і труднощі методологічного характеру, які необхідно буде подолати для того, щоб оцінювати продовольчу безпеку і харчування ефективно, своєчасно і з можливістю зіставлення даних по країнам.

Література:

1. FAO [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — Food security statistics. — Режим доступу: <http://www.fao.org/economic/ess/ess-fs/ess-fadata/en/#.WIT09PCLS00>

2. UNU [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — Цілі Сталого Розвитку 2016-2030. — Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsilistaloho-rozvytku>

3. FAO [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — Моніторинг продовольчої безпеки і харчування в підтримку здійснення Порядку денного в галузі сталого розвитку на період до 2030 року: підведення підсумків і плани на майбутнє. — Режим доступу: <http://www.fao.org/3/a-i6188r.pdf>

4. FAO [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — Положение дел в связи с отсутствием продовольственной безопасности в мире — 2014. Улучшение благоприятной среды для продовольственной безопасности и питания. — Режим доступу: <http://www.fao.org/3/a-i4646r.pdf>

5. Fram M.S., Bernal J. & Frongillo E.A. (2015). The Measurement of Food Insecurity among Children: Review of literature and concept note, Innocenti Working Paper No.2015-08, UNICEF Office of Research, Florence.

6. FAO. (2016). Methods for estimating comparable rates of food insecurity experienced by adults throughout the world. Rome, FAO (see page 28).

7. IOM (Institute of Medicine) (2011). Hunger and Obesity: Understanding a Food Insecurity Paradigm: Workshop Summary. Washington, DC: The National Academies Press.

8. Zakon5.rada.gov.ua [Електронний ресурс]: [Інтернет-портал]. — Проект Закону України "Про продовольчу безпеку України" від 28.04.2011 № 8370-1. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=8370-1&skl=7

9. Zakon2.rada.gov.ua [Електронний ресурс]: [Інтернет-портал]. — Методика визначення основних індикаторів продовольчої безпеки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України "Деякі питання продовольчої безпеки" № 1379 від 05.12.2007 року. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1379-2007-%D0%BF>

References:

1. FAO (2017), "Food security statistics", available at: <http://www.fao.org/economic/ess/ess-fs/ess-fadata/en/#.WIT09PCLS00> (Accessed 30 January 2017).

2. UNU (2017), "The Sustainable Development Goals 2016-203", available at: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsilistaloho-rozvytku> (Accessed 28 January 2017).

3. FAO (2016), "Monitoring food security and nutrition in support of the implementation of the Agenda for sustainable development till 2030: Conclusions and future plans", available at: <http://www.fao.org/3/a-i6188r.pdf> (Accessed 25 January 2017).

4. FAO (2014), "The State of Food Insecurity in the world — 2014. Improving the enabling environment for food security and nutrition", available at: <http://www.fao.org/3/a-i4646r.pdf> (Accessed 25 January 2017).

5. Fram, M.S. Bernal, J. & Frongillo, E.A. (2015), "The Measurement of Food Insecurity among Children: Review of literature and concept note, Innocenti Working Paper No.2015-08, UNICEF Office of Research, Florence.

6. FAO (2016), "Methods for estimating comparable rates of food insecurity experienced by adults throughout the world". Rome, FAO (see page 28).

7. IOM (Institute of Medicine) (2011), "Hunger and Obesity: Understanding a Food Insecurity Paradigm: Workshop Summary". Washington, DC: The National Academies Press.

8. Zakon5.rada.gov.ua (2011), "Draft Law of Ukraine "On food security of Ukraine", available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=8370-1&skl=7 (Accessed 22 January 2017).

9. Zakon2.rada.gov.ua (2007), "Method for determining key indicators of food security, approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of food security", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1379-2007-%D0%BF> (Accessed 22 January 2017).

Стаття надійшла до редакції 04.02.2016 р.